

ΦΩΤΟΤΥΠΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΙΣ
ΔΥΟ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΕΚ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821

Κατά τὸ ἔτος 1942 καὶ ὑπὸ συνθήκας λίαν δυσμενεῖς τόσον διὰ τὴν Μακεδονίαν, ὅσον καὶ διὰ τὸν γράφοντα ἔνεκα τῆς γερμανικῆς κατοχῆς, εἶχα κατορθώσει μετὰ μεγάλου κόπου καὶ τῇ βοηθείᾳ στενῶν φίλων μου, νὰ ἐκτυπώσω εἰς τὸ τυπογραφεῖον τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐφημερίδος «Νέα Ἀλήθεια» μικρὰν ἀρχειακὴν ἐργασίαν ὑπὸ τὸν τίτλον Ἰστορικὸν Ἀρχεῖον Βεροίας-Ἐκλογαί, ὑπ' ἀριθ. 3 δημοσίευμα τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν (Μακεδονικὴ Βιβλιοθήκη) σ. α'-δ' + 1-128.

Ἡ ἐργασία αὕτη, πολυτιμοτάτη ἔνεκα τῶν ἀνεκδότων τουρκικῶν ἔγγραφων ποὺ περιέχει (ἀποτελεῖται ἀπὸ 92 τουρκικὰ φιρμάνια καὶ ἄλλα ἐπίσημα ἔγγραφα τῶν ἑτῶν 1004-1237 Ἐγείρας, δηλ. 1595-1822 καθ' ἡμᾶς), ἀπετέλεσε τὴν ἔναρξιν τῶν ἀρχειακῶν μου ἰστορικῶν ἐρευνῶν εἰς τὰ διασωζόμενα ἀρχεῖα τῆς τουρκοκρατίας ἐν Μακεδονίᾳ, ἐκ τῆς μελέτης τῶν ὅποίων τόσαι συνθετικαὶ ἐργασίαι προέκυψαν καὶ τόσον ἐχρησιμοποιήθησαν παρ' Ἑλλήνων καὶ ξένων ἰστορικῶν, καὶ θὰ ἔξακολουθοῦν νὰ χρησιμοποιοῦνται ὡς ἐκ τοῦ πλούτου τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων εἰδήσεων.

Ἄναγκη ἐδῷ νὰ σημειωθῇ, διὰ τὴν ἰστορίαν, ὅτι μόλις ἐπερατώθη ἡ ἐκτύπωσις τῆς ἐργασίας αὐτῆς, ἡ γερμανικὴ λογοκρισία Θεσσαλονίκης ἀπηγόρευσε τὴν κυκλοφορίαν καὶ ἔδωσεν ἐντολὴν εἰς τὸ τυπογραφεῖον τῆς «Νέας Ἀλήθειας» τῶν ἀδελφῶν Κούσκουρα, νὰ μὴ παραδώσῃ τὰ ἐκτυπωθέντα τεύχη εἰς ἐμέ. Ἡ δημιουργηθεῖσα κατάστασις δὲν ἦτο ὡς ἐκ τούτου εὐχάριστος. Οὔτε ἡ ἐπέμβασις τοῦ τότε Γενικοῦ Διοικητοῦ Μακεδονίας ἀειμνήστου Βασιλείου Σιμωνίδου παρὰ τῷ διευθυντῇ τῆς γερμανικῆς λογοκρισίας ἀξιωματικοῦ Lanhamer ἔφερεν ἀποτέλεσμα οὔτε αἱ ἴδικαι μου προφορικαὶ εἰσηγήσεις καὶ παρακλήσεις εἰσηκούσθησαν. Εἶχον ὑποστηρίξει, ὅτι τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὰ παλαιότερα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἔχουν σχέσιν μὲ τὰ σύγχρονα στρατιωτικὰ καὶ πολιτικὰ γεγονότα τὰ ἔξελισσόμενα ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλ' οὐδὲν ἐπέτυχον. Εὐτυχῶς μετ' ὀλίγας ημέρας ἀφίχθη εἰς Θεσσαλονίκην ὁ προϊστάμενος τῆς λογοκρισίας τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ τῶν Βαλκανίων ἔφ. λοχαγὸς τῆς στρατιωτικῆς δικαιοσύνης H. Dirksen, υἱὸς ἡ στενὸς συγγενῆς τοῦ διασήμου Γερμανοῦ νομομαθοῦς καθηγητοῦ Dirksen, τοῦτο δὲ ἐπληροφορήθην ἀπὸ τὸν φίλον γερμανομαθῆ δημοδιδάσκαλον Πόντιον κ. Σύριπίδην Χειμωνίδην,

τὸν ὅποιον καὶ παρεκάλεστα νὰ εὕρῃ τρόπον νὰ μὲ παρουσιάσῃ εἰς τὸν Γερμανὸν αὐτὸν ἀξιωματικὸν, ἵνα παραπονεθῶ διὰ τὴν κατάσχεσιν τρόπον τινὰ τῆς ἐκτυπωθείσης ἐργασίας μου. Ὁμολογῶ, ὅτι εὔρον κατανόησιν πλήρη, διετάχθη δὲ ἡ παράδοσις καὶ ἡ κυκλοφορία τῆς πρώτης αὐτῆς ἀρχειακῆς μου ἐργασίας, ἡ ὅποια, ὅπως καὶ ἔγραψα εἰς τὸν μικρὸν τῆς πρόλογον, ἀπετέλει τὴν πρώτην προσπάθειαν μιᾶς γενικωτέρας περισυλλογῆς καὶ ἐκδόσεως τῶν γραπτῶν αὐτῶν μνημείων τῆς τουρκοκρατίας εἰς τὴν Μακεδονίαν.

Ἄργοτερον καὶ μετὰ τὴν ἡτταν τῶν εἰσβολέων, κατώρθωσα νὰ ἐπεκτείνω τὰς ἀρχειακάς μου ἐρεύνας καὶ μελέτας, ὡς ἔγραψα εἰς τὸν πρόλογον τῶν ἐκδοθεισῶν ἐργασιῶν μου ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου¹. Παρέμενεν ὅμως ἐν θέμα-ἐκκρεμές, τοῦ ὅποιου τότε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτύχω τὴν τακτοποίησιν παρ’ ὅλας μου τὰς προσπαθείας, ἡ λῆψις καὶ δημοσίευσις φωτοτυπιῶν τῶν ἐγγράφων. Οὔτε φωτοτυπικὰ μηχανήματα ὑπῆρχον, οὔτε κατάλληλοι ἐπιστήμονες εὑρίσκοντο ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἀλλὰ καὶ οἱ κώδικες τῆς Βεροίας εἶχον ἐπιστραφῆ ἐκεῖ καὶ οἱ φίλοι καὶ συνεργάται μου μεταφρασταί, λαμπροὶ τουρκομαθεῖς ἀλλὰ γέροντες, ἄλλοι μὲν εἶχον ἀποβιώσει καὶ ἄλλοι ἦσαν πλέον ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Μόνον δύο φιρμάνια ἐπέτυχον νὰ φωτογράφησον οὐχὶ ἰκανοποιητικῶς ἐν Βεροίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1943, τὰ ὅποια παραθέτω² κατωτέρω, χρησιμοποιήσας μηχανὴν πλανοδίου φωτογράφου. Τὰ δημοσιευθέντα ἐν φωτοτυπίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1955 φιρμάνια τοῦ ἀρχείου τῆς Μονῆς Βλαττάδων μὲ τὸν ὁμώνυμον τίτλον ἐπέτυχον νὰ μελετήσω καὶ νὰ φωτογραφήσω ἐξ αὐτῶν δκτὼ πολὺ ἀργότερον, διότι εὑρίσκοντο εἰς τὴν διάθεσίν μου ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, ὁ δὲ ἡγούμενος τῆς μονῆς ταύτης μὲ διηυκόλυνε κατ’ ἐπανάληψιν νὰ χειρισθῶ ταῦτα, ὡς γράφω καὶ εἰς τὸν πρόλογον τῆς ἐκδοθείσης ἐργασίας.

Τὰ δύο προχείρως φωτογραφηθέντα ἐπίσημα ἔγγραφα τότε ἐν Βεροίᾳ, ἐπέτυχον ἀργότερον ν’ ἀνεύρω καὶ πάλιν μεταβὰς πρὸς τοῦτο εἰς Βέροιαν μετὰ τοῦ ἀποβιώσαντος ἀργότερον μεταφραστοῦ Θεοδ. Συμεωνίδου, καὶ νὰ φωτογραφήσω καὶ παραβάλω μετὰ προσοχῆς τὰ κείμενα καὶ τὴν μετάφρασιν, διαπιστώσας μικρά τινα λάθη ὡς πρὸς τὴν μετάφρασιν³ καὶ τὴν κατὰ σελίδας κατάταξιν. Δυστυχῶς μόνον τὰ δύο ταῦτα ἔγγραφα ἐπέτυχον νὰ ἐλέγξω καὶ

1. Βλ. Ἰστορικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας. Α'. Ἀρχείον Θεσσαλονίκης (1695-1912), Θεσσαλονίκη 1952. Β'. Ἀρχείον Βεροίας καὶ Ναούσης (1598-1886), Θεσσαλονίκη 1954. Γ'. Ἀρχείον Μονῆς Βλαττάδων (1466-1839), Θεσσαλονίκη 1955.

2. Ἰστορικὸν Ἀρχείον Βεροίας-Ἐκλογαί, Θεσσαλονίκη 1942, σ. 121.

3. Ὁ πρῶτος μεταφραστὴς Σωκρ. Ἀναγνωστίδης, διευθυντὴς τοῦ μεταφραστικοῦ Γραφείου τοῦ Ἀρχείου Βεροίας, εἶχεν ἀποθάνει πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὁ δὲ μετέπειτα μεταφραστὴς καὶ ἐλεγκτὴς τῶν μεταφράσεων Θεοδ. Συμεωνίδης, δικηγόρος τῆς Θεσσαλονίκης, ἦτο πτυχιούχος τῆς τουρκικῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Κωνσταντινουπόλεως.

φωτογραφήσω ἐκ νέου, διότι ὁ Θεόδωρος Συμεωνίδης ἀσθενήσας μετ' ὅλιγον ἀπεβίωσεν (ἔτος 1950).

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, ἔκρινα σκόπιμον νὰ ἐπανεκδώσω τὰ δύο ταῦτα ἔγγραφα παραθέτων καὶ τὰς νέας φωτοτυπίας, ὡς καὶ τὰς μεταφράσεις, διότι τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἀφορᾷ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἐν Μολδοβλαχίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ καὶ περιέχει λίαν σημαντικὰς πληροφορίας διὰ τὴν ἐθνικήν μας ἴστορίαν.

Τὸ πρῶτον εἶναι φιρμάνιον (εἰκ. 1) ἐκδοθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 30 τοῦ μηνὸς Ρετζὲπ 1236 (3 Μαΐου 1821) παρὰ τοῦ σουλτάνου Μαχμούτ τοῦ Β' καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν στρατάρχην ὄλοκλήρου τῆς Ρούμελης Ἀχμέτ Χουρσίτ πασᾶν, στὸν ιεροδικαστὰς ὅλων τῶν καζάδων (ἐπαρχιῶν) καὶ τοὺς προκρίτους τῶν πιστῶν (δηλ. τῶν Τούρκων) καὶ ἔχει ἐν μεταφράσει ὡς ἔξῆς:

Κείμενον

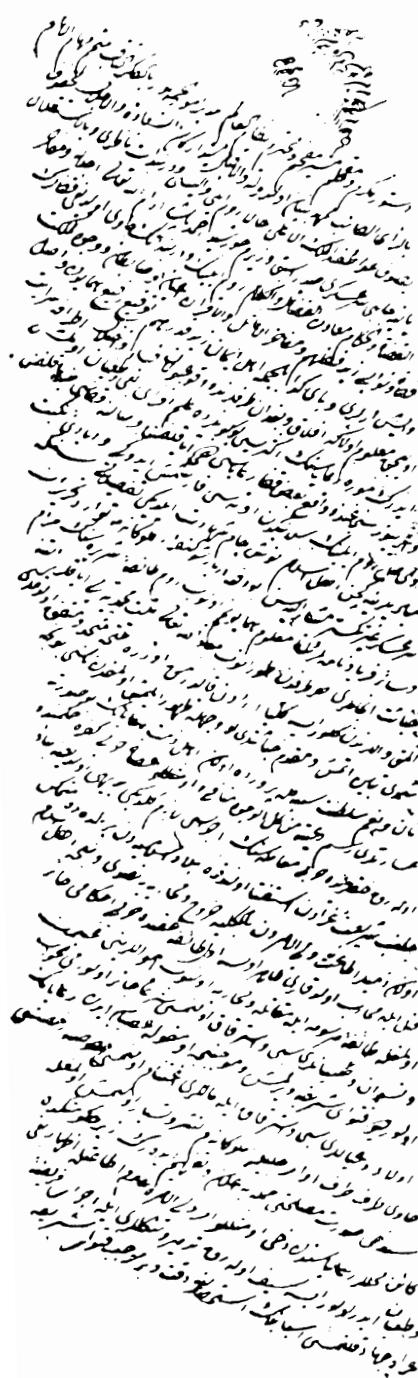
Ἐνθὺς ὡς φθάσῃ εἰς χεῖρας σας τὸ ὑψηλὸν μον αὐτοκρατορικὸν φιρμάνιον, καθιστῶ γνωστὸν ὅτι ἡ ἐν Μολδαβίᾳ¹ ἐκραγεῖσα ἐπανάστασις τῶν κατηραμένων Ἑλλήνων², μετεδόθη καὶ εἰς τὰς πέραν τῆς Θεσσαλονίκης περιοχάς καὶ προεκάλεσε τὴν ἀναστάτωσιν καὶ τὸν ἀναβρασμὸν τῶν κατοίκων ἐκεῖ καὶ πρὸ παντὸς εἰς τοὺς καζάδες τῆς Ἀμφίσσης, Ἐνβοίας καὶ τῆς Πελοποννήσου. Τοιουτορόπως οἱ ἀπιστοὶ ραγιάδες τῆς Ἀμφίσσης, ἀφ' οὗ ὑψωσαν τὴν ἐπαναστατικὴν σημαίαν, κατέλαβον τὴν πόλιν, κατέσφαξαν ὅλους τοὺς πιστοὺς Μουσουλμάνους καὶ ἐπεκράτησαν εἰς ὅλην τὴν περιφέρειαν τοῦ καζᾶ. Ἀπεδείχθη ἐξ αὐτῶν τῶν γεγονότων, ὅτι ἡ ἐπανάστασις αὐτὴ τῶν ἀπίστων, φέρουσα γενικὸν χαρακτῆρα ἔχει καλῶς μελετηθῆ καὶ προσχεδιασθῆ κατόπιν συνεννοήσεως ἀπὸ ὅλοκληρον τὴν φυλὴν αὐτήν. Τὸ ἔνδοξον χαλιφᾶτον κατόπιν τούτουν ὑπέβαλεν ἐρώτημα εἰς τὸν πάνσοφον σεΐχ οὐδὲν ισλάμην, δστις ἐξέδωκε τὸν κατωτέρῳ φετβᾶν³.

Αἱ διατάξεις τοῦ ἱεροῦ Σεριάτ ἐπιτάσσονταν ὅπως οἱ μὲν ἀπιστοὶ πρέπει νὰ διαπερασθοῦν ἐν στόματι μαχαίρας, τὰ τέκνα καὶ αἱ γυναικεῖς αὐτῶν νὰ ἐξανδραποδισθοῦν καὶ ἐξισλαμισθοῦν, αἱ περιουσίαι των διανεμηθοῦν μεταξὺ τῶν νικητῶν μουσουλμάνων, αἱ δὲ οἰκίαι των νὰ παραδοθοῦν εἰς τὸ πῦρ, ὥστε οὕτε φωνὴ ἀλέκτορος νὰ μὴ ἀκουσθῇ πλέον εἰς αὐτούς. Τοιουτορόπως θὰ εἴναι ὁ θεὸς βοηθὸς εἰς τὸν πιστὸν ὡς καὶ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Κοράνιον.

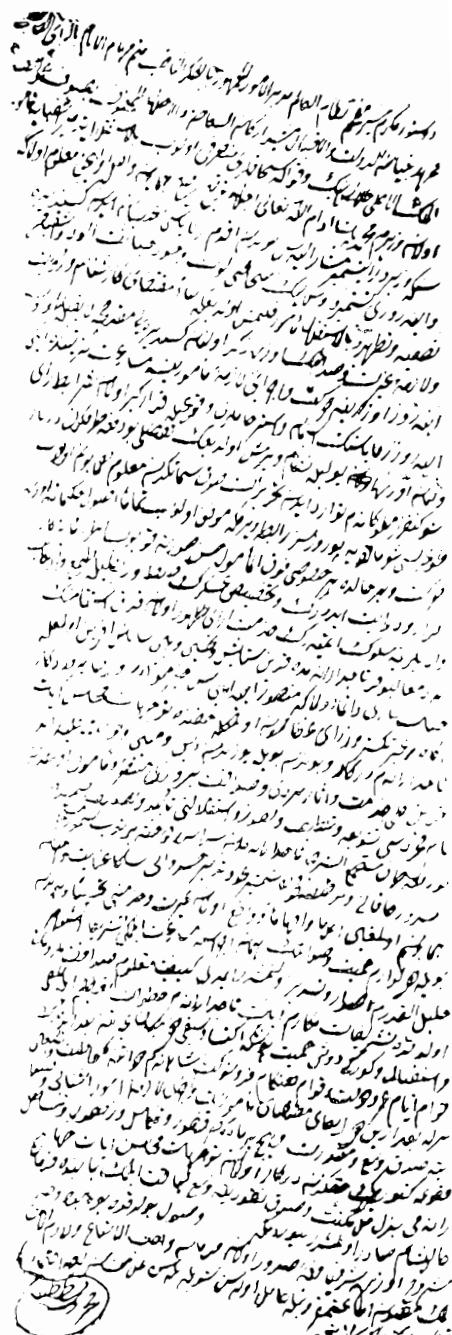
1. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, Μπογδάν.

2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, Ρούμ κιαφιλερῆ. Εἶναι λίαν σημαντικὸν διὰ τὴν ὅλην ἴστορίαν τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821, ὅτι οἱ Τούρκοι χαρακτηρίζουν τὴν ἐπανάστασιν Ἑλληνικήν καὶ μόνον, δὲν ἀναμιγνύουν δὲ ἄλλους βαλκανικοὺς λαοὺς παρ' ὅλον ὅτι τοὺς Ἑλληνας ἔβοήθησαν, εἰς μικρὰν ὅμως κλίμακα. Σέρβοι τινές, Βούλγαροι περισσότεροι, καὶ τινές Ρουμάνοι Παντούροι ἀρχικῶς, ὡς γράφω εἰς τὴν ἐργασίαν μου, Οἱ Μακεδόνες κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ἔκδ. 3, Θεσσαλονίκη 1967, σ. 86 κ.ε.

3. Φετβᾶς ἱερονομικὴ γνωμάτευσις.

*Eἰκ. 1. Φωτοτυπία τοῦ φιλομαρίου
τοῦ σουλτάνου Μαχμούτ Β'*

*Eἰκ. 2. Φωτοτυπία τῆς διαταγῆς
τοῦ Μεχμέτ Ἐμίν*

Διατάσσομεν λοιπὸν καὶ παραγγέλλομεν ὅπως ἀνακοινώσῃτε ἀμέσως εἰς τὸν βοεβόδας καὶ τὸν ἀξιωματικὸν τῶν περιφερειῶν σας τὰ διατασσόμενα παρὰ τοῦ φιλομανίου τούτου καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐφαρμόζωνται ἀνεξαιρέτως τὰ ὅπὸ τοῦ ἴεροῦ φετεβᾶ τοῦ σεῖχουνισλαμάτου ἐπιτασσόμενα, ἐντείνοντες τὰς προσπαθείας μας πρὸς καταστολὴν τῆς ἐκραγείσης ἐπαναστάσεως.

Νὰ διακηρύξητε πρὸς ὅλους τὸν πιστὸν τῆς ἐπικρατείας τ' ἀνωτέρω καὶ νὰ παραγγείλητε εἰς αὐτὸν νὰ δέωνται πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τὴν μακροημέρευσιν τοῦ ὑψηλοῦ προσώπου τοῦ χαλίφη καὶ τὴν διαφύλαξιν τοῦ θεοφρονρήτου κράτους καὶ τοῦ ἔθνους τοῦ Ἰσλάμ.

Τοιουντοτρόπως θὰ εἶναι βοηθὸς ὁ Θεός καὶ ὁ οὐρανόπεμπτος προφήτης ἡμῶν Μωχάμετ.

'Εγράφη τὴν 30ὴν τοῦ ἴεροῦ μηνὸς Ρετζὲπ τοῦ ἀραβικοῦ ἔτους 1236 εἰς τὴν ὑψηλὴν ἔδραν τῆς Ενδαίμονος Σταμπούλ.

Τὸ δεύτερον ἔγγραφον (εἰκ. 2) ἀφορᾷ διαταγὴν¹ τοῦ μουτεσαρίφη Θεσσαλονίκης καὶ Καβάλας Μεχμέτ Εμīn τοῦ ἐπονομαζομένου Εμπού Λουμπούτ πασᾶ, ἀπευθυνομένην πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς περιφερείας Βεροίας, ὅπως ἐπιτηροῦν συστηματικῶς καὶ παρακολουθοῦν τὰ ὑποπτα ἐπαναστατικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια εἰχον εἰσχωρήσει μεταξὺ τῶν ραγιάδων καὶ φονεύουν ἀμέσως πάντα στερούμενον σχετικῶν πιστοποιητικῶν ταυτότητος. Ός ἔγραψα ἀλλαχοδ² καθ' ὅλην τὴν ἐκτασιν τοῦ Βερμίου καὶ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἡμαθίας, ἐπεκράτει ἐπαναστατικὸς ἀναβρασμός, προοίμιον τῆς ὁσονούπω ἀρχομένης ἐπαναστάσεως καὶ εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, οἱ δὲ Τούρκοι εύρισκόμενοι εἰς τὸ τέρμα τῆς καταστολῆς τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Χαλκιδικῆς ἐλάμβανον δρακόντεια προληπτικὰ καὶ κατασταλτικὰ μέτρα.

Κείμενον μεταφράσεως τῆς διαταγῆς

Πρὸς τὸν σοφολογιώτατον καὶ κραταιὸν ἴεροδικαστὴν³ ὅστις φέρει τὸν τιμημένον τίτλον τοῦ θαλαμηπόλον τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων, τὸν ἐπόπτην τοῦ καζᾶ Εμīn ἐφέντην, καθὼς καὶ τὸν ἄλλον προκρίτον καὶ ἰσχυροὸν τῆς περιοχῆς τῶν ὅποίων τὴν δύναμιν ἀς μεγαλώνη ὁ Κύριος.

Μὲ τὴν ὑψηλὴν μον αὐτὴν διαταγὴν σᾶς καθιστῶ γνωστὸν ὅτι σύμφωνα μὲ τὰς πληροφορίας ποὺ ἐλήφθησαν εἰς τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Διβάνιον, εἰς τὴν Βέροιαν καὶ τὰ διάφορα μέρη αὐτῆς τῆς περιοχῆς, ἀφ' ὅτου ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις τῶν βδελυφῶν ἀπίστων Ελλήνων, ἐνεφανίσθησαν διάφορα ὕποπτα καὶ ἀναρχικὰ στοιχεῖα προερχόμενα ἀπὸ ἄλλα μέρη ἀγνώστου δὲ ταυτότητος, τὰ

1. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, μπουγιούρντι.

2. Οἱ Μακεδόνες κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ἔκδ. 3, Θεσσαλονίκη 1967, σ. 142. κ.ε.

3. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, καντῆ, μεταφράζεται καὶ ἵεροδίκης.

ὅποῖα κατὰ διαφόρους τρόπους ὑποκινοῦν καὶ παρακινοῦν τὸν ἀπίστονς ραγιάδες νὰ ἐπαναστατήσουν καὶ τοιουτορόπτως ὑποσκάπτον τὰ θεμέλια καὶ αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τῆς μεγάλης ἐπικρατείας τοῦ Ἰσλάμ.

⁷Ἐχοντες σκοπὸν δπως διὰ παντὸς μέσου τερματίσωμεν τὰς τοιαύτας δολοπλοκίας καὶ συνωμοτικὰς ἐνεργείας τῶν ἀπίστων αὐτῶν καὶ ἐμποδίσωμεν ἐφεξῆς τὴν διείσδυσιν τῶν κακοποιῶν καὶ ἐπαναστατικῶν αὐτῶν ὑποκειμένων μεταξὺ τῶν ἐγκατεστημένων εἰς τὴν περιοχήν σας ραγιάδων, διατάσσομεν, ἵνα μόλις φθάσῃ ἡ διαταγὴ μον αὐτῇ, ἐνεργήσητε γενικὴν ἀπογραφὴν ἀπάντων τῶν ἀπίστων ραγιάδων τοῦ καζᾶ ὑμῶν καὶ συντάξητε καταλόγους εἰς τὸν δποίονς νὰ ἀναγράψητε τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμον ἐνὸς ἑκάστον μετὰ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του, καὶ ἀφ' οὗ ἐφοδιάσητε ἕνα ἑκάστον μὲ πιστοποιητικὸν θεωρημένον παρ' ὑμῶν, παραγγέλλομεν δπως ἀποστείλητε τὸ ταχύτερον ἀντίγραφα τῶν καταλόγων εἰς τὸ ὑψηλὸν Διβάνιον τῆς Θεσσαλονίκης. ⁸Ἐφεξῆς πᾶς δστις ἐκ τῶν ἀπίστων ραγιάδων ἔξακοιβαθῆ δτι δὲν εἶναι ἐγγεγραμμένος εἰς τὸν καταλόγονς, θὰ χαρακτηρίζηται ὡς ὕποπτος καὶ κακοποιὸς καὶ θὰ ἐφαρμόζωνται κατ' αὐτὸν κατὰ τρόπον ἀμείλικτον τὰ παραγγέλματα τοῦ ἐκδοθέντος ἰεροῦ φετβᾶ, ἦτοι αὐτὸν μὲν ⁹ ἀποκεφαλίζητε τὰ δὲ μέλη τῆς οἰκογενείας του θὰ ἔξαρδοποδίζητε ἀποφεύγοντες πᾶσαν ἐπιείκειαν.

Διατάσσεσθε ἐπίσης δπως διακηρύξητε καὶ γνωστοποιήσητε τὴν παροῦσαν διαταγὴν διὰ κηρύκων καὶ διαλαλητῶν (τελάλ) εἰς τὰς σονλτανικὰς ὁδούς, ὥστε νὰ λάβονται γνῶσιν οἱ ἀπιστοι κάτοικοι τοῦ καζᾶ. Τέλος καθιστῶμεν γνωστὸν δτι κατὰ τὰς παρούσας λίαν κρισίμονς στιγμὰς ἔχετε ἰερὸν καθῆκον νὰ φανῆτε ἀξιοφόροι τῶν ἰερῶν ἐπιταγῶν τοῦ θεοφρονορήτου προφήτου καὶ ἐκτελεσταὶ πιστοὶ τῶν προσταγμάτων τοῦ μεγάλου χαλίφου τοῦ Ἰσλάμ. Τοιουτορόπτως θὰ εἶναι βοηθὸς εἰς ὑμᾶς ὁ Θεός.

⁷Ἐγράφη ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ Διβανίου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῆς Κασσάνδρας τὴν 14ην τοῦ μηνὸς Ρεμπῆ Οὐλ ἐβέλ τοῦ ἔτους 1237¹.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

1. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν 9 Δεκεμβρίου 1821. Ἡ διαταγὴ αὗτη συνετάγη μετὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴν καταστολὴν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ δταν ἡρχισε νὰ ἐτοιμάζηται ἡ ἐπαναστατικὴ ἔξέγερσις εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Βερμίου, ἥτις ἥρξατο τὴν 19 Φεβρουαρίου/3 Μαρτίου 1822. Πρβλ. I. K. Βασδραβέλλης. Οἱ Μακεδόνες κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, σ. 148 κ.é., σ. 167 κ.é.

RÉSUMÉ

Jean Vastravellis, Deux manuscrits turcs provenant de Veroia et concernant la révolution de 1821.

L'auteur publie pour la deuxième fois en photocopie et traduction grecque deux manuscrits turcs: un firman adressé au maréchal de Roumeli Ahmet Hoursit pacha et une ordonnance du «moutesarrif» de Thessalonique et Kavala Mehmet Emin adressée aux autorités de Veroia.

Tous les deux manuscrits, concernant la révolution grecque de 1821, sont publiés avec quelques fautes à la traduction, dans le livre de l'auteur: «Ιστορικὸν Ἀρχεῖον Βεροίας. Ἐκλογαί», Thessalonique 1942. Ces fautes sont corrigées à cette deuxième publication.